
Kazimierz Brokl, ur. 2.04. 1877 r. w Kijowie, w latach 1896 – 1903 odbył studia na Politechnice Lwowskiej. Od 1922 roku pracownik Dyrekcji Państwowych Zbiorów Sztuki z siedzibą w Zamku Królewskim w Warszawie i jego mieszkaniec (Bacciarellówka). Członek komisji rewindykujących zbiory polskie z Rosji i Szwajcarii.

Był autorem przewodnika po Zamku (1932), jego kustoszem (1936) oraz dyrektorem Państwowych Zbiorów Sztuki. Badacz historii sztuki (współautor opracowania Galeria Stanisława Augusta, wraz z Tadeuszem Mańkowskim i Zygmunt Batowskim), organizował znaczące wystawy (zbiorów Muzeum Polskiego w Rapperswilu, projektów Pałacu w Łazienkach Królewskich). Jako utalentowany plastyk był autorem projektów wnętrz zamkowych i rysunków inwentaryzacyjnych jego wyposażenia.

Od wiosny 1939 roku prowadził konsultacje z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zabezpieczenia Zamku na wypadek wojny; opracował również dokumentację ewakuacji zbiorów. Przygotował schron w Wieży Grodzkiej oraz piwnice pod Biblioteką Królewską dla urzędników Kancelarii Prezydenta RP.

Do chwili wybuchu wojny Zamek był udostępniany publiczności. Dopiero 1 września 1939 roku rozpoczęto prace zabezpieczające.

5 września Zamek opuścili mieszkający tu pracownicy Kancelarii Cywilnej, Wojskowej i Zarządu Zamku – Kazimierz Brokl z żoną i dwiema córkami pozostał. Nadzorował ewakuację i prowadził notatki, które zostały przerwane tego dnia o godz. 9,00: Alarm. Rzeczy mają iść...

7 lub 8 września osobiście przeniósł urnę z sercem Tadeusza Kościuszki i modlitewnik królowej Bony do podziemi Archikatedry pw. Św. Jana.

17 września Zamek został ostrzelany pociskami zapalającymi. W akcji ratowniczej brały udział jednostki gaśnicze, straż obywatelska oraz mieszkańcy Starego Miasta. Odłamek pocisku artyleryjskiego trafił Kazimierza Brokla w momencie, gdy znosił cenny obiekt, schodząc schodami przy Bramie Grodzkiej. Kustosz Zamku zginął na miejscu.

19 września 1939 roku w numerze 260. Dobry Wieczór Kurier Czerwony ukazała się notatka o treści: Podczas bombardowania Zamku zginął na posterunku, kierujący akcją ratowniczą kustosz zamkowy śp. Kazimierz Brokl, trafiony odłamkiem granatu. Zwłoki złożono na trawniku przy Bramie Grodzkiej. Mogiłę zdoła wiązanka kwiecia.

Symboliczny grób Kazimierza Brokla znajduje się dziś przy Bramie Grodzkiej od strony Trasy WZ. Dzięki środkom przekazanych przez Towarzystwo Przyjaciół Zamek Królewskiego, w 2015 roku dokonano renowacji pamiątkowego obeliska. Kustosz Zamku pochowany jest na warszawskich Powązkach (cmentarz wojskowy).

Opracowanie: Beata Kruk

Źródła:

K. Kubalska-Sulkiewicz Ostatni kustosz Zamku Królewskiego, „Życie Warszawy”, 26 XI 1971

S. Lorentz, Walka o Zamek 1939-1980, Zamek Królewski w Warszawie 1986

M. Wrede, Pamięci kustosza Zamku Kazimierza Brokla, „Kronika Zamkowa”, nr 2(4), 1986

Source URL: <https://zamek-krolewski.pl/node/609>